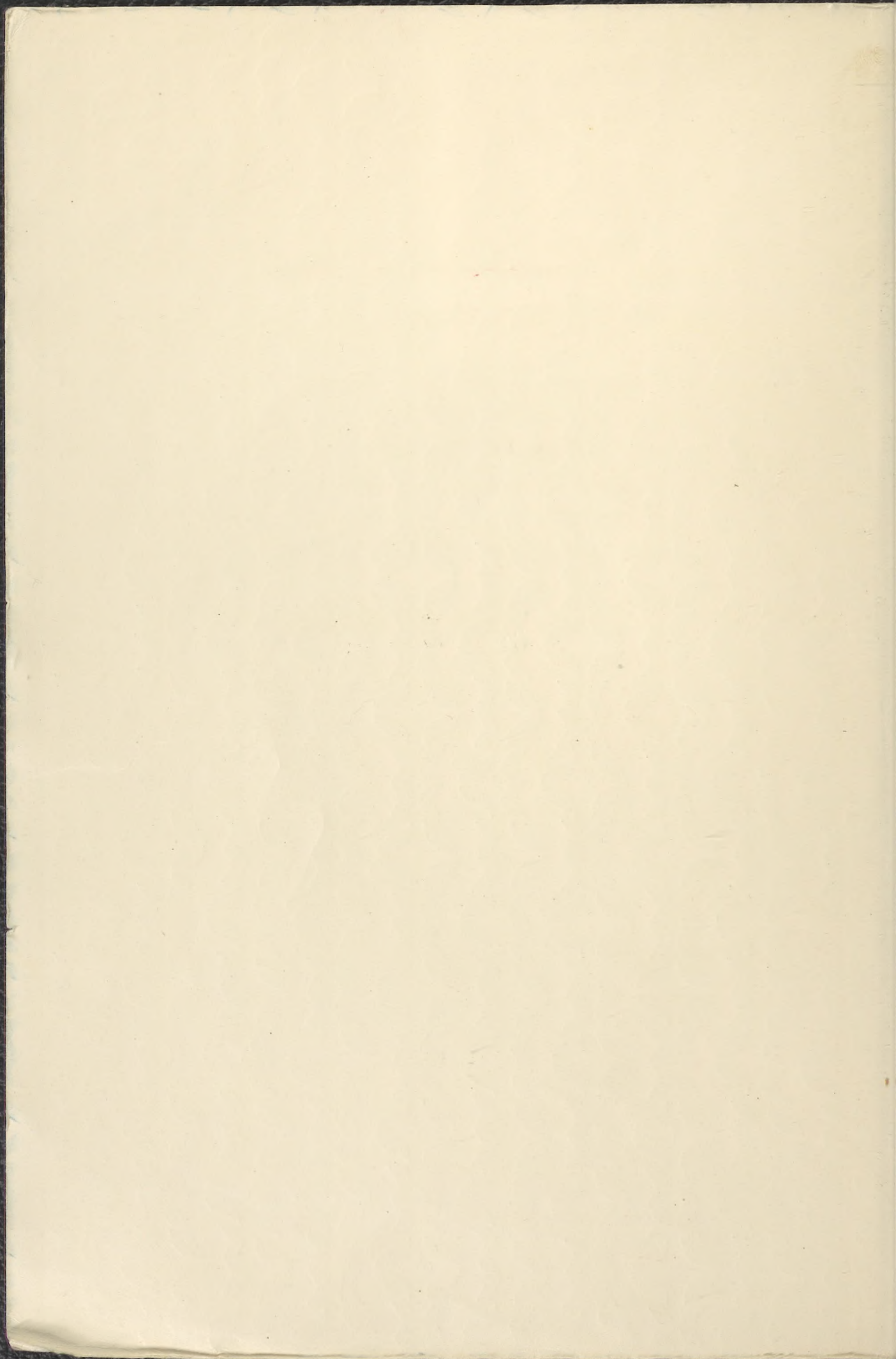

561.808

LWOWSKIE STAROSTWO GROBZKIE
Egzemplarz uobwiazk.

№ 1234
~~№ 1234~~
АВШИР РОЛЕНИЦЬ
ЛЕВЕНЯТА ЖИТИМУТЬ

561.808

АВЕНІР КОЛОМИЄЦЬ

ЛЕВЕНЯТА ЖИТИМУТЬ

ГРОТЕСКА

„ЛИСТКИ МИСТЕЦТВА“

III 561.808

Друковано 500 примірників. Сорочка роботи Павла Ковжуна.
З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка у Львові.

I

Нема панциря, котрого не пробила б ота, так звана, людська опінія.

Нема п'єдесталу, з котрого вона не скинула б людини.

Нема грошей, якими б змусити її мовчати, коли розлютує.

В цьому переконався директор столичного зоологічного саду — добродій Ширман.

Уже цілий місяць провадить проти нього кампанію ота людська опінія. Столичні товариства й вулична мрязь, очолені високотиражним „Ранішнім Експресом“, чотири тижні псують кров директорові, чотири тижні дорікають йому, що він не трапив на своє місце, що утримання зоологічного саду в належному порядку не є справою його носа. Він запропастив усіх звірів, звірят і пташок. Відвідувачі зоологічного саду без болю серця не можуть дивитися на слона в корості, що весь час тільки й обсипає себе землею, яку вважає за єдиний рятунок перед свербінням шкіри; папуги забувають верещати за вишукуванням паразитів; чутливим паням сльози підкочуються під очі, коли оглядають клітку з малпами. Такі вони понурі оті чоловікоподібні звірята, такі вихудлі та облізлі, таким благаючим про рятунок зором пронизують гостей саду!

Викинути Ширмана! Дати на його місце людину, що зналася б на справі відживлювання екзотичних звірків. А нарешті це — гріх — так мучити невинні сотворіння!

„Ранішній Експрес“ усі оці примітивні виливи співчуття до звірят роздував з притаманною йому дріб'язковістю й дбайливістю в величезну трагедію цілого звірячого світу, а з директора Ширмана потрапив зробити ворога всього людства. В останнім числі був навіть якийсь натяк на спроневірення директором великих міських сум, виданих на утримання саду.

Цього вже директор мав забагато і негайно скерував скаргу на редакцію до суду.

Але людська опінія не давала йому спокою.

— І чого вони від мене хочуть? — говорив він не то із жалем, не то із злобою головному доглядачеві звірячого павільйону. — Чи ж винен директор, що якась малпа не може витримати нашого підсоння; чи ж винен я, що лев у клітці почуває себе гірше, ніж у джунглях?

Жорстокий із звірями, але лагідний між людьми доглядач цілком поділяв думку директора, тим більше, що директор був для нього щедрим і ніколи не шкодував авансів, на якінебудь черевички для сина чи для доньки доглядачевих, що вже ходили до школи і конче хотіли вивчитися так, щоб не бути доглядачами ув'язнених звірят.

— А ще вщерть мені лиха приспорила ота левиця. Надав же їй чорт окотитися!

Цей власне випадок мав статися рішаючим у директорській кар'єрі Ширмана. Левиця привела на наш, не африканський і не азійський світ двоє левенят. Сама вихудла, виснажена вагітністю, ледви здолала позбутися зі своєї утроби своїх нащадків. А вони — м'які, безкості й безм'язі, в жадний спосіб не могли

відтягнути матірніх цицок і видобути з них молока. До того вим'я не показувало, що може бути вже повне. Вже друга доба починалася від хвили їх народження, а надії на те, що вдасться їм щось висмоктати, не було. Навпаки, знесилені — перестали й скумліти, а очі їм запливали якоюсь слиззю.

— Здохнуть, пане директоре, — прошепотів доглядач.

— А знає вже хтось про те, що вони є на світі?

— Були репортери...

— З „Експресу“?!

— Не знаю.

— Так! Це — вони. Слухайте, левенята мусять жити. Їх смерть — буде останнім штилетом у наші груди. Знайте, не буде мене тут, не буде й вас.

— Розумію, пане директоре.

— Зробіть смочок з бутельки, годуйте левенят, як немовлят.

— Не смочуть, пане директоре.

— Розчепірте їм пащі, лийте силоміць.

— Не ковтають, пане директоре. А від того, що вчора трохи влили коров'ячого молока, тільки погіршало їм — пищали, як би їх чавив хтось.

— Загусте було, — сказав директор.

— Чотири рази розбавляли; нарешті, як водицю каламутну зробили.

Подався директор до столу. Розкрив свою підручну енциклопедію й переконався, що в діаграмі поживних вартостей молока різних самиць поруч левиці поставлено жінку.

Тепер не сумнівався, що левенята околіють. Навіть власній жінці не потрапив би зробити такої пропозиції.

— Спробуйте ще раз, — сказав доглядачеві.

— Та вже спробую, — відповів той.

— Оскільки б щось поправилося чи погіршало, негайно телефонуйте.

— Мое поважання пану директорові. — Доглядач знав, що час йому вийти. Зник за дверима.

Цілий стос „Ранішнього Експресу“, котрого перед тим директор не брав до рук, лежав на його столі. Червоним олівцем обведені прямокутники друку били в очі незаслуженим оскарженням і, щонайстрашніше, — це свідомість 50-ти-тисячного їх тиражу, свідомість, що такі ж стоси лежать у міській раді, що также пообкреслювано там прямокутники друку і що от-от можна сподіватися запрошення на засідання магістратського віділу, де треба буде, або довести, що газета бреше, або просити про звільнення.

Отже, не дивно, що кожний дзвінок телефону стріпував цілою тушею директора і він, ставши в почтиву позу, брав трубку до вуха, готовий висловити неминуче ввічливу подяку шефові канцелярії за „ласкаве“ запрошення.

Катастрофа зближалася, це було певне, тільки не знати було ані дня, ані години, коли вона стане віч-на-віч перед жертвою.

— Альо? — питав роблено-діловим голосом директор.

— Чи пан директор Ширман? — бренило з мембрани.

— Я.

— Організую зоологічний сад, — бренила далі мембрана, — вже маю кількох міністрів, кількох редакторів, кількох еманципанток з великого світу, кількох поетів. Чи не прийняли б ви мого ангажементу засісти теж у клітці під написом: „директор зоологічного саду“?

— Хуліган! — ревноу Ширман і кинув так трубку на гачки, що аж у середині апарату щось дзенькнуло.

Всього сподівався, але подібного ангажементу — аніяк.

Ходив по кімнаті. Викурив одну по одній три цигарки. Прогнав з кабінету служницю, що просила до підвечіркової кави.

Дружині, що прийшла повторити запрошення, а разом і виявити свою людяність обороною невинно покривдженої служниці, директор ще раз повторив той подружній „комплімент“, яким частував її вже від другого року їх подружжя.

Знову забренів телефон. Директор підніс трубку, зчавив ніс пальцями і гугняво запитав:

— Альо?...

— Чи можу просити пана директора Ширмана? — жіночим голосом відізвалася мембрана.

— На жаль, нема вдома, — відповів директор, чуючи незнайомий тембр.

— Шкода, дуже шкода. Так і скажіть пану директорові, що він дуже багато втратив.

— А в якій справі? — вважав тепер за потрібне поцікавитися директор, не відтуляючи носа.

— Дуже просто — хотіла тій безличній людині, гіпопотамові, телефонічно плюнути в лице...

Директор закам'янів з трубкою при вусі. Жіночий голос змовк. У мембрані захрипіло: жінка поклала свою трубку.

Власний телефон директора ставав його найзапеклішим ворогом. Щоб не попасти на карикатуру гумористичного журналу, директор тепер не показувався ані в каварні, ані в театрі, ані в клубі, ані на перегонах. Щоб не бути зле зрозумілим, не уділював жадного інтерв'ю нахабним влізливим репортерам, що в перші дні кампанії не давали йому спокою.

Тепер приходилося зректися останнього засобу спокуси з людьми, що поза стінами його власного помешкання; приходилося зректися телефону. Паскудною звірюкою дивився він на директора і директорові здавалося, що він ось-ось задзвонить і знову мембрана принесе незаслужену лайку. Цей чоловік бачив для себе тепер тільки один рятунок — втікти, що найдалі втікти із цього міста, зашитися десь у глухе село чи містечко і перечекати, аж переказиться „Ранішній Експрес“ разом із своїми споживачами.

— Не мають чого робити, то зоологічним садом переймаються, як власною, чи власної жінки болячкою, — думав директор. — А все винен отой сучий син — доглядач. Невдячна фігура. — Директор уже бачив, хто властиво був причиною його

компромітації. — Казав же йому, папуасові, тримати осторонь лъва від левиці!...

На вулиці засвітилися вогні. Сирени авт частіше пробігали під директоровими вікнами. Дружина директора сама поїхала на прем'єру до опери. Директор двічі вже дзвонив до доглядача, але кожний раз відповідали, що він біля левенят і зараз покличуть, на що директор давав наказ не відривати від праці доглядача й тільки сказати йому, щоб задзвонив до директора, коли буде вже в канцелярії.

Директор Ширман почав заспокоюватися. Він не сумнівався, що доглядач переймається долею левенят неменш, ніж долею власних дітей. Він вірив у своє щастя і був певен, що левенят усе таки вдасться відживити. Перед хвилиною він вислав до міста П., де теж був зоологічний сад, депешу із запитанням, чи не мають там здорової годуючої левиці, і був певний, що все уложиться так, як йому на руку.

Він навіть підійшов до вікна й почав розглядати потік таксі на асфальтах та людську темну лаву на хідниках. Ліхтарі кидали на хідники легкі тіні прохожих, що разом з проходжими рухалися, хапалися чи проходжувалися, баянсували, здоганяли один одну, перехрещувалися, то витягалися-витягалися, а то знов маліли — та й зникали поблизу ліхтарних стовпів.

Зі ступенів трамваєвого вагону скочив хлопчина-газетник, крутнувся, як ошпарений, розмахував аркушем газети, підскакував до очікуючих на трамваєвому зупинку і досить успішно кольпортував свій крам. Вуста газетникові широко розкривалися, хутко стулялися, — очі директора розуміли, що завзяті звуки линули з тих вуст. Очі директора бачили, що ті, що читали новинки, вже по першій сторінці з обуренням протягали газету супутникові, махали руками, рахували на пальцях, тупали ногами і погрожували комусь п'ястуками.

Директор не сумнівався, що це, мабуть, новий вибух різни у Китаї, або нові розстріли невинних громадян на Радянщині. Ентузіазм газетника підніс директорову руку до клямки на віконній рамі. Один рух — і каскада вуличного гамору вдерлася крізь причинене вікно в кабінет. З-між трамвайних дзвінків, гудків авт, гарчання пропелеру останнього пасажирського літака, чітко виділювалося:

— Злочинні таємниці зоологічного саду. Небувалі знущання над невинними звірятами. Найцінніший набуток саду — новородки-левенята мають поздихати!...

Директор не зачинив би вікна, він скорше б вискочив крізь нього на хідник, що був на віддалі трьох поверхів, коли б не обережний, несмілий голос, що вже вдруге повторював те саме в кабінеті:

— Мое поважання пану директорові...

— А, це ви, — директор зачинив вікно. — Кажіть, що там?

— Зле, пане директоре. Одно з левенят так охляло, що ночі не перебуде, друге...

— Годі. Можете з ними тепер робити, що хочете... — раптом відчинив своє вічне золоте перо.

— Але, пане директоре...

— Відсьогодні не я ваш директор. До побачення, пане.
Встав і подав руку.

Самітно очікував Ширман повороту дружини з театру. На столі лежала адресована коверта до магістратського виділу. Не заліплена.

Ширман завше читав дружині ті папери, що мали поліпшити чи погіршити їх спільні справи. В коверті було прохання про звільнення з посади директора столичного зоологічного саду. З опінією трудно боротися.

II

Пані доктор Поплавська щойно тепер зрозуміла, якою необачністю було для неї забажання в своїм часі стати матір'ю. Власне тепер вона вже мати і власне тепер одна з Карльсбадських лічниць прислала їй запрошення на осінній сезон. Не скористати із запрошення було б ще більшою необачністю. Пациєнти чисті, практика добре платна, бо до Карльсбаду шантрапа не їде, скорше вмирає в якійсь пропашій дірі, — й, безумовно, оцей новородок колись відчує брак тих матеріальних можливостей, які б дала йому теперішня поїздка матері до Карльсбаду. А в ґрунті речі — доктор Поплавська хутко знайшла рівновагу духа. Вона — матір, це факт. Дитина, якої вона так бажала, безперечно, найбільший для неї скарб; одначе, коли той скарб хоче сам собі пошкодити, то це вже недопусне. Доктор Поплавська, по-перше — інтелектуалістка і вона до цього не допустить; по-друге — в ній сильно закорінене бажання дати в майбутньому всі життєві вигоди новородкові; по-третє — авреоля слави батьків завше уділюється в наших товариствах і дітям, — отже, треба дитину віддати до розкішного гігієнічного інституту плекання дітей, де вона сама була асистенткою два роки, там дитина перебуде тільки два місяці — час неприявності матері, доктор Поплавська виїде до Карльсбаду, заробить і щасливою мамою поверне до свого талісману, якого тим часом годуватимуть всіма можливими штучними і натуральними способами.

Жінка XX-го віку подумала, рішила й виконала. Вчора дитину відвезла до інституту. Перевірила, чи є надія на добрий перебіг годівлі новородка, а сьогодні вже зложила дві свої валізки: одну — із сукнями, другу — з лікарським приладдям і необхідним білим халатом. Ще треба було залагодити одну справу. Начавила ґудзик дзвінка. В дверях показалася служниця.

— Дорога моя, скажи мені, чи сторожиха вже звільнила помешкання?

— Ні, прошу пані.

— Поклич її сюди.

Ще не викурила пані доктор ароматичної цигарки, як увійшла середніх літ жінка. З-під хустки на голові вибивалося дерешувате волосся. Очі запали глибоко. Поруч западлин на щоках висувалися неом'язені вилиці. Землисто-зеленявий колір

обличчя і сині підпухлини під очима не могли не зрадити, що ця жінка дуже мало харчується, а дуже багато плаче. Сукня латана. Патинки набосо. Увійшла і стала. Була спокійна. Ні слова.

Пані доктор Поплавська, не хапаючися, здушила цигарку в попільничці і повернулася до жінки в своїм кріслі. Теж не промовила ні слова. В служниці заблищали очі, задрожали й закліпали повіки, ще трохи — й пані доктор побачила б на щоках своєї служниці збігаючу на білий фартух сльозину. Але служниця вчас вийшла.

— Дем'яшкова, — процідила пані доктор Поплавська, — чи ви одержали копію судового вироку про звільнення вашого помешкання?

— Так.

— Чи ви знаєте, що ви жінка, до того зв'язана по руках та ногах своїми бахурами й тому не надаєтеся на сторожуху моєї кам'яниці, де все більш і більш людей і біля котрої майже щодень більшає крутанини? Мені потрібно сторожа, я його знайшла і він чекає, поки ви виберетеся, щоб перебраться у вашу кімнату. Ви чуєте?

— Чую.

— Поки був ваш чоловік, я була з вас задоволена, тепер же ви для мене — обуза і — без гніву — я вас хочу позбутися. Чи може скажете, що я не вільна улаштуватися так, як мені краще? Що ж ви мовчите? Ви, може, зі мною не погоджуєтеся? Зрештою, я з вами не буду кожного дня псувати собі крові. Я від'їжджаю, я мушу залишити надійну певну людину в подвір'ї, ви нею бути не можете. Отже, щоб ще сьогодні вас не було на моїм дворі. Чи ви чуєте?

— Пані, там зі стін вода тече, там люди не житимуть, це тільки ми...

— Не ваша справа. Нарешті, я там хочу скласти на зиму дерево і кам'яне вугілля. Я хочу. Чуєте?

— Чую.

— І ви виберетеся?

— ...ні!

— Що? Ви ще й тепер смієте мені перечити! Ви забуваєте, що я маю судом признане мені право викинути вас, коли схочу?

— Куди я піду?

— Куди хочете, аби з помешкання. Світ широкий.

— На дощ, на вітер, з дітьми?

— Треба було про це подумати раніш.

— Думала.

— То до чого ж ваша голова, коли нічого не видумали!

— Пані, що хочете, зі мною робіть, викиньте мене...

— Я вас не буду викидати, це зробить поліція.

— Хай поліція, але сама дітей оцими руками, на цих ось грудях не винесу під голе небо. Хай вам бог заплатить за ваше серце, а не бог, — то мої діти вашим дітям за це заплатять.

Повернулася.

— Дем'яшкова! Не змушуйте мене кликати на вас, на жінку, поліцію.

— Кличте!

Взялася за клямку.

— Дем'яшкова!

Доктор Поплавська встала.

— Ось вам по п'ять золотих на душу, поки ви собі знайдете сталу роботу. Переночуйте ще в мене, а завтра рано виберайтесь. Візьміть, Дем'яшкова. Я ж розумію...

— Сховайте вашій дитині про чорну годину.

Очі доктора Поплавської засвітилися.

— Марш! Марш, щоб я тебе не бачила й не чула, паскудице ти негідна! Марш!

Схопила за рукав і випхнула за двері.

— Марусю!

Ввійшла покоївка.

— Приготуй мені, будь ласка, ванну, а покищо подивися, чи не було вечірньої пошти.

— Почта була, — тільки газети.

— Так? То шикуй ванну.

Пані Поплавська ніколи не припускала, що жінка може бути така осоружна в своїм нахабстві. Сьогодні переконалася. Крови, щоправда, вона собі ніколи не псувала, занадто вже була інтелектуалісткою, але тепер уже остаточно стала прихильницею думки колишнього свого професора, що „так званий пролетаріят є людьми нижчої категорії, — чимсь у роді оштанених і оспідничених малп — і заслуговує на співчуття, коли він пасивний, та на винищення, коли починає підіймати голову за своїми хамськими привередами“.

Пані доктор Поплавська засадничо не належала до жадних добродійних установ, у переконанні, що їх добродійства йдуть виключно на користь плебса, з яким вона обсолютно нічого спільного не має й не може мати і що, взагалі, плебс самим уже своїм положенням свідчить про конечність йому вигинути, як клясі слабшій, менше упосаженій і матеріяльно й духово, отже помагати йому — це значить тільки продовжувати його муки, а це, подекуди, неетично навіть. Вона, як лікарка, стоїть на тому становищі, що коли організм безнадійно хворий і коли він страждає, то його краще добити, ніж культивувати його повільне вмирання. Зрештою, в медицині таке культивування терпиться ще, бо воно дає матеріял для досвідів. Наприклад, доктор Поплавська називала одверто дурнем Марка Твайна за те, що він був проти вівісекції. Але які ж можуть бути досвіди на такій Дем'яшковій, чи на її дітях? Вони теж будуть бідні, голодні, ніколи ні до чого не довчатся, ніколи не дістануть жадної посади, бо не матимуть знайомих та родичів директорів, а до того всього наплодять отаких, як і самі — і син пані Поплавської вже виганятиме не одну Дем'яшкову, а десять-п'ятнадцять дем'яшковенят — справа куди прикріша і трудніша. Вона, як лікарка, стоїть за профіляктику: краще запобігти біді, ніж з бідю боротися.

Пані доктор подзвонила.

— Марусю, пригадай мені, будь ласка, що ти маєш узавтра

раненько занести до поліції судовий вирок і моє прохання про допомогу в його виконанні.

— Моя пані, — почала Маруся таким голосом, як ніби це був вирок на її голову.

— Дорога моя, — сухо відпарувала зусилля служниці пані доктор, — чи ти думаєш, що я не знаю, що я роблю?

— Шкода людини...

— А тебе дуже пошкодував адвокат, твій попередній пан, від якого ти до мене втікла з абортом?...

Рація була по боці пані. Маруся, блондинка з чорними очима ще раз перевірилася, що диплом університету не тільки дає право мати дитину без чоловіка, але дає також розуміння того, що щастя людини полягає як раз на нешкодуванні інших.

— Усе можна шкодувати, Марусю, але не людину. Шкодує собаку — вона віддячиться вірністю, шкодує коня — він тебе з біди винесе, шкодує пташку — вона тобі на руки, на плечі злетить, крильцем попестить, дзьобом полоскоче, бавлючися з тобою. А пожалуй людину, нагодує її, попестить її, дай їй — приголомшеній — підняти голову, то з-під тебе ж першої стільця вихопить.

— Добре, пані, я пригадаю вам узавтра.

В коридорі затріщав дзвінок. Служниця вибігла. А через хвилину встригнула, як кицька, пані редакторка Дубровська. Покій наповнився сумішшю різних перфум і голосом гості.

— Я чула, ви від'їжджаєте. Ох, як я вам заздрю. А як же ваш маленький? Що — нема? Ах, ви без нього поїдете! Бачите, що це значить поступ, культура, ХХ вік! Ах, коли б ви знали, як би й я хотіла звідци вирватися, із цієї гнилі та задухи. Що правда, чоловік обіцяє на купелевий сезон вивезти мене знов у Дувіль, мене ж особисто тепер уже більш вабить Монако, там більш напруження, газарду, товариство добірніше. В нашій місті вже просто не можна витримати, не раз мені здається, що я не в Європі, а десь у Росії, чи Азії. Ви ж уявіть собі, які нудні оці міські сензації. В футбольному мечі ікс побив ігрека, 3 : 1; понад столицею пролітатимуть авіонетки, — справді, подумаєш, щось надзвичайне; в ресторані пан Дудальський ударив у фізіономію посла Свистальського, просто здурити можна. А тепер ще, знаєте, всі репортери, як ошаліли, — тільки й збирають, що пльотки про зоологічний сад та його директора й усі шпальти майже тим барикадують. Нічого нема ані про політику, ані про женецький конгрес, ані про американську позичку — все зоологічний сад, та зоологічний сад.

— Це — свого роду психоз, — авторитативно й коротко вичеканила пані доктор. — Це пояснюється психікою юрби, котру зручно використовують редактори для збільшення тиражу газети.

— Що? То по-вашому тут винні редактори? В зоологічному саді мруть десятки й сотки дорогоцінних звірят і птахів, мруть тільки через те, що директори возять своїх жінок у лімузинах по театрах та равах. Подумаєш, велика фігура — директор зоологічного саду!

— Коли ходять про правду і стислість, то і панам редакторам тільки через те вдається їздити лімузинами також, що є такі директори, котрі більш дбають за своїх жінок, ніж за довірених їм звірів. Рука руку миє, пані добродійко, я не поділяю вашого обурення.

— Пані доктор, я на вас не гніваюся; ви, я знаю, — не мене маєте на думці, (ви про пані редакторову „Вечірніх Новин“), але перейміться долею нещасних сотворінь і ви тоді не будете іронізувати з редакторів. Майте хоч трохи жалости до тих безборонних в'язнів у клітках, які, замість прерій, джунглів, дівочих лісів, евкаліптів, — бачать залізну шпідруту та безкраю течію цікавих панів та пань, що тільки псують звірям зуби та шлунки своїми тісточками й цукорками.

— Не бачу в тому нічого злого, — зауважила пані доктор, частуючи гостю й себе шоколядою, а потім цигарками. — Чи ви вважаєте, пані добродійко, що ми для тих звірів, а не вони для нас?

— Ні. Коли вони для нашої приемности, ми мусимо їх цінувати, щоб продовжити цю приемність.

— Цілком з вами погоджуюся.

— А ви знаєте, яка остання новина із саду?

— Не читала ще газет. Десь там валяються.

— То знайте; ми, як жінки, повинні передусім оцим зацікавитися. Левиця привела левенят, а директор казав їх побити і заховати це в таємниці перед громадянством. Уявіть собі, побити через те тільки, що не знав, як впоратися з їх вихованням. Розуміється, хто своїх дітей не хоче мати...

Доктор начавила гудзик дзвінка.

— Марусю, дай сюди газети.

Служниця подала. Поки пані редакторова цокотіла про бідних левенят, з приводу долі яких мусять запротестувати всі жінки культурного громадянства, поки цокотіла так, що забула і про ароматичну цигарку, і про шоколяду, пані доктор уважно пробігла шпальти двох газет і раптом перебила пані редакторову:

— Ви помилилися, пані, — левенята ще живуть. Вони, що правда, в небезпеці голодової смерті, бо левиця не має молока, але ось є цікава примітка репортера, що молоко левиці є рівновартне з молоком жінки.

— То що з того? — вирячила очі пані редакторова.

— А те, що левенят ще можна врятувати.

— Що? І ви думаєте, що знайдеться жінка, яка б дала свої пуп'янки якомусь здихаючому звіряті до вуст?

— А чому ж би?

— Ну, знаєте, не сподівалася. Та я б такій жінці не подала руки! Це ж була б ганьба на цілий жіночий рід. А, уявіть собі, як би мужчини на таку жінку подивилися.

— А всетаки, це цікава загадка: чи далось б дійсно жінці врятувати своїм молоком левенят?

— Жарти; ви не знайдете такої ідіотки або дегенератки.

— Чому? Це з наукового боку цікавий експеримент. І в га-

зетах напевно розголосять її вчинок. Одні візьмуть це за верх інтелектуалізму, другі — за снобізм, треті — за добряче серце, про котре ви, пані добродійко, ще перед хвилиєю розпиналися.

Пані доктор Поплавська заскочила пані редакторову — головно запевненням, що такий вчинок і його героїзм траплять на шпальти газет. І тепер пані редакторова вже не знала, чи то погано, чи може й добре було б спробувати погодувати зди-хаючих левенят. Вдома вона хотіла переповісти чоловікові свою розмову з Поплавською, але потім, щоб не зрадити себе, як не-самостійну в подібних випадках, просто, ніби свою власну, по-дала чоловікові слідууючу думку:

— А що, коли б я пішла та погодувала своїми грудьми левенят?

— Тоді можеш узяти зі мною розвід і виходити заміж за льва, — була відповідь редактора „Ранішнього Експресу“.

Тим часом пані доктор Поплавська зараз же по відході пані редакторової піднесла трубку свого телефону і засигналізувала на автоматі нумер. Коли в мембрані забреніло незичливе „Альо?“, вона запиталася:

— Чи можу балакати з паном директором зоологічного саду?

— Пані добродійко, — відповіла мембрана, — коли вам хочеться дрочитися, то подрочіться зі своїм чоловіком, або зі своїм бульдогом.

В мембрані захрипіло: там поклали трубку. Пані доктор думала, що трапила не на ту адресу, отже через хвилию взяла трубку вдруге і виразно повторила нумер.

— Альо? — відізався на цей раз голос у ніс, не то чоло-вічий, не то жіночий.

— Чи можу балакати з паном директором зоологічного саду?

— Хто говорить? — було гугняве запитання.

— Доктор Поплавська.

— Чим можу служити? — бренив уже чистим тембром мужеський голос.

— Пане директоре. Я — доктор медицини і в справі ваших левенят. Чи вони ще живі?

— Так, прошу пані.

— Маю нагоду запропонувати вам жінку, котра взялася б за підгодування власним молоком бідних новородків.

— Пані, ви жартуете! — не то радісно, не то обурено майже скрикнуло в телефоні.

— Цілком поважно. Коли тій жінці можна з вами пройти до левенят?

— Я в тій хвилі виїду по неї. Прощу дати мені її адресу.

Пані доктор Поплавська подала свою адресу.

Безкрає було щастя директора Ширмана, коли він сів у таксі разом з панею Поплавською і коли проречитував шо-ферові адресу зоологічного саду. Шофер здивовано один мент

вдивлявся в обличчя директора, наче порівнював чи в'язав його з чимсь, що вже раніш умостилося в його голові.

Тим неменш таксі поспішало до мети і, коли шум карборатора покривало пронизливе газетникове:

— Небувала сензація. Таємниця зоологічного саду. Левенята поздихають!...

— директор Ширман посміхався цілим обличчям насупроти цих верещань і думав:

— А брешете, цуценята!

III

О 4-ій годині ранку левенята, двічі за ніч посилені жіночими грудьми, здолали відтягти цицки своєї матері і не було сумніву, що даліше їх плекання матиме нормальний перебіг.

Пані доктор Поплавська попросила теплої води, обтерла свої груди, помила руки і висловила бажання попроситися з директором і запевнити його, що левенята врятовані.

Доглядач побіг по директора. Той, знесилений переживаннями попередніх днів і цією безсонною ніччю, заснув у канцелярії над столом. Не зміг опертися спокусі і втомі і не дочекався, поки пані доктор скінчить другий раз годувати. Доглядач не зважився збудити директора, бо в його служачькій уяві добробут і спокій його безпосереднього начальника був передусім. Він навіть прочув, що цей сон є доброю ворожбою й для його долі.

Без зайвих підходів та обходів він просто сказав Поплавській:

— Пан директор сплять.

— Сплять? Хай сплять. Скажете їм доброго ранку, як виспляться.

Із цими словами зникла з павільйону.

Коли директор Ширман прокинувся, то перше всього побачив і почув доглядача.

— Доброго ранку, пане директоре. Пані казала вас по-здоровити.

— Ах!... — зірвався до дверей директор, хусточкою протираючи очі.

— Вона поїхала.

— Що! Ах, ви — папуас, ах, ви — ведмідь! Ви не могли мене збудити!

— Не смів.

— Таксі! — гримнув директор Ширман і за п'ять хвилин вже гойдався в кутку самоходу, поспішаючи під адресу пані Поплавської, супроти якої почувався непоплатним боржником, а до того й хамом, бо не склав їй навіть сердечної подяки за її вчинок...

Пані Поплавську директор зустрів на подвір'ї в товаристві двох поліцаїв, що виволікали з підвального помешкання тапчан на трьох ногах та інше лахміття, за яке чеплялася розчохрана невиспана молодиця, голосючи на цілий двір і захожуючи до

голосіння ще двох малолітків, що бігали за нею й хапалися її спідниці.

— Ах, пане директоре, ви бачите, що мені виробляє ота істеричка! — зустріла Ширмана пані Поплавська, не даючи йому навіть прийти до голосу. — Вона своїм голосінням ріже мене живою. Ви чуєте? Що ж тепер подумують оті мешканці кам'яниці про мене? Вони ж мене вважатимуть за якусь відьму. І уявіть же собі, — сама винна...

— Дурниці, пані доктор, дурниці, не переймайтеся. Що може заважити на вашій opinii отака нікчема, коли, я певен, ви і на інших ділянках життя здобуєте собі таке признання, яке ви сьогодні здобули в мене. Дозвольте вас попросити на хвилиночку, — і директор чемно підніс кавунця, вказуючи протилежний до екзекуційної картини куток двора.

— Прошу дуже, — пані доктор охоче подалася в напрямі бажаному для директора. — Ви мені вибачте, що я вас не запрошую до себе, але ви бачите...

— Розумію, розумію, — запопадливо лебезив директор. — Передусім я змушений просити вашого вибачення за такий нечемний з мого боку вчинок, якого я допустився своїм сном. Будьте великодушні...

— Але ж — дурниця, це значило, що сну вимагав ваш організм.

— Позатим прийміть найсердечнішу від мене подяку...

— Але ж залишіть, залишіть. Мій вчинок нічого надзвичайного не уявляє й будьте певні, коли б це мені не справляло чисто професійної цікавості, ви б мене не бачили у ролі левиці.

Міцно стискаючи на прощання руку пані доктор, директор зоо-саду не знав, у які слова вилити їй своє признання, в який спосіб зазначити своє досмертне зобов'язання, як рівнож і не розумів, що змусило цю жінку до такої, за його директорською думкою, самопожертви.

Пані Поплавська, визволивши свою руку з утисків директорської п'ятірні, простувала знову до сцени з поліцаями та з розчохраною жінкою, якої голосіння ослабло, але змінилося в якісь, повні погрози, зловіщі фрази.

— Ну, чуєте, до чого нахабна і безстидна тварина! — звернулася пані доктор до пана директора.

— Не переймайтеся, пані, — заспокоїв той, певний, що доброї opinii пані Поплавської не перемаже ця озвіріла самиця.

Він уже передбачав, що звістка про врятування левенят залунає вввчтра з „Ранішнім Експресом“ по столиці і що знов його обсядуть інтерв'юери, а тому вважав за потрібне запитати пані доктора:

— Чи ім'я ваше маю зберігати в секреті?

— Ані трохи, — відповіла та. — Мій син за гордість уважатиме, що має за молочних братів левів!

Чемний директор зник.

Поліцаї викидали останні бебехи сторожихи.

— Можете це собі, замість щоб голосити, пов'язувати й позабирати, — сказала пані доктор до сторожихи.

Та не відповіла. Тільки заревли наново хлопчаки-сироти. В дійсності не було чого забирати. Окрім однієї подушки та двох-трьох ряден услужні поліцаї все знищили: лавки були поламані, з натяку на столітній фотель повилазили з обох боків усі пружини, тапчан розсівся, з горщиків валялося череп'я.

— Скорше, панове, — понукувала пані доктор поліцаїв, споглядаючи на ручний годинник. — Скорше, — о дев'ятій відходить мій потяг на Карльсбад!...

IV

Цілонічна відсутність директора Ширмана занепокоїла його дружину. Не могла спати. Невиспана спіткала вона його теж невиспаного, але з вогнем перемоги в очах.

Нічого не говорячи, директор Ширман пройшов до свого кабінету й подер на маленькі шматочки коверту з листом до магістратського виділу.

Невиспаний, опівдні прийняв доглядача павільйону, який сповістив, що в каюті біля левенят було вже трьох фотографів і п'ятьох репортерів.

З коридора пролунав дзвінок, а через хвилю покоївка подала панові візитівку з прізвищем, а під ним з додатком:

Кореспондент „Вечірнього Експресу“

— Просить, — сказав директор покоївці.

— До побачення, — кивнув директор доглядачеві.

По півдні на першій сторінці брукової столичної газети галасливим шрифтом бив у очі заголовок:

„Перший раз в історії світу. Жінка власними грудьми годувала левенят! Небувалий вияв безмірної жіночої доброти, що чує жаль до кожного малого, страждаючого сотворіння.“

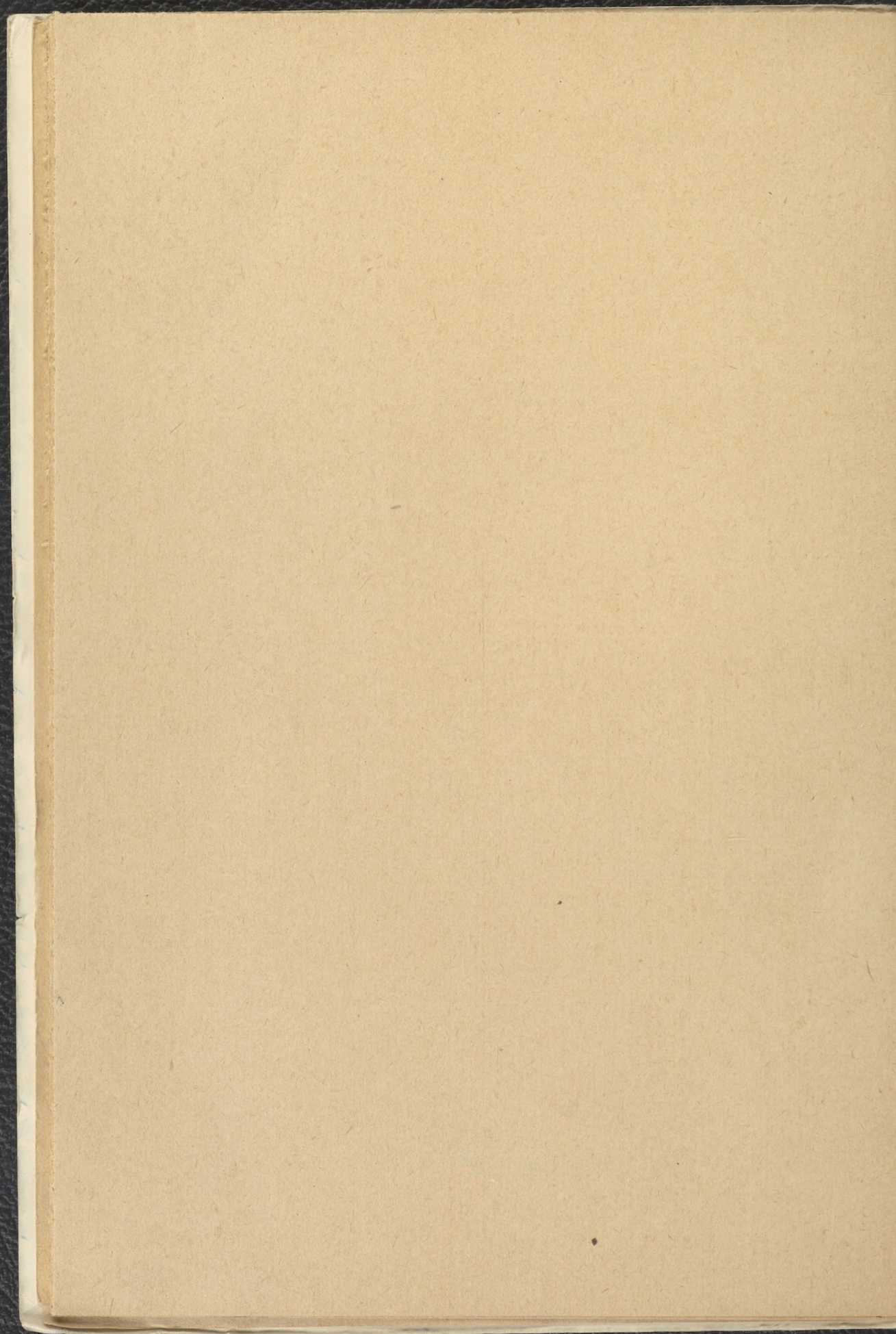
А на останній сторінці того ж числа байдужно чорніло:

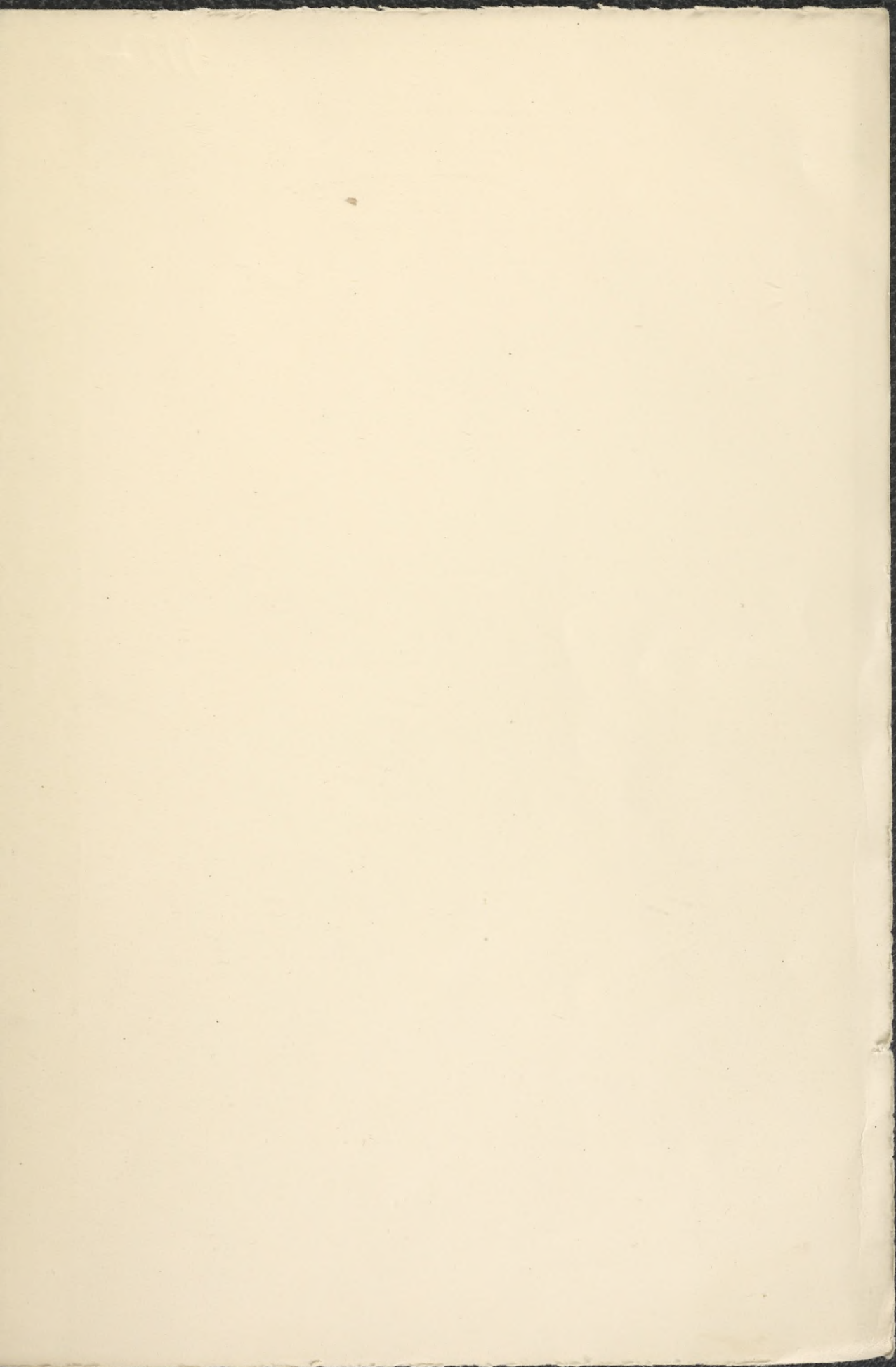
„Мешканевий голод у столиці.“

І подано було репортерську фотографію, як обшарпана вдовиця тулилася з клунком своїх бебехів до підмуровань філярів мосту, що ще над набережною і як до неї тулилося двоє недолітків.

А в зоологічному саді левенята житимуть!

9957

20. PAZ 1931

